

Записник

Од третата средба на Советодавната работна група во рамки на проектот

„Заедничка заложба за подобри достигнувања во судството“

08.07.2020 г. – Среда

Средбата се одржа на ден 08.07.2020, со почеток во 14:00 часот. Поради ситуацијата со КОВИД-19 во земјата и мерките за социјално дистанцирање, состанокот се одржа на онлајн платформата Zoom.

На состанокот беа присутни:

- Марко Гучески – претставник на Центар за правни истражувања и анализи (ЦПИА)
- Маја Стојаноска – претставник на Институт за човекови права (ИЧП)
- Јелена Кадриќ – претставник на Институт за човекови права (ИЧП)
- Маргарита Цаца Николоска – претседател на Институт за човекови права (ИЧП)
- Марија Чекреџи – претставник на Институт за човекови права (ИЧП)
- Ива Цоневска – претставник на Институтот за европска политика (ЕПИ)
- Никола Јовановски – претставник на Центар за правни истражувања и анализи (ЦПИА)
- Фани Михајловска – претставник на Центар за управување со промени (Цуп)
- Натали Петровска – претставник на Коалиција „Сите за правично судење“
- Гордан Калајџиев – претставник на Хелсиншки комитет
- Дивна Илиќ – претставник на Здружение за кривично право и криминологија
- Сашо Темелковски – претставник на Здружение на судска администрација

1. Воведен говор

Марко Гучески, проектен координатор од ЦПИА, го отвори состанокот и ги воведо присутните во приоритетните теми кои ќе бидат опфатени на состанокот. Воедно во рамки на воведното обраќање беше претставен и новиот начин на работа кој ќе се одвива онлајн додека да се подобри ситуацијата, со цел да се презентираат наодите од анализата на избраните закони.

2. Центар за правни истражувања и анализи (ЦПИА)

Закон за општата управна постапка (ЗОУП)¹

Дискусијата ја започна Марко Гучески со Законот за општата управна постапка. Тој ги претстави наодите за овој закон водејќи се по [Методологијата за следење на промените во законодавството и нивното влијание во судството](#), фокусирајќи се на оние индикаторите кои имаат коментари кои е неопходно да се напоменат.

Во однос на процесот на донесување на прописот, тој напомена дека не постоела јавна кампања за потребата од нов закон. Всушност, било прифатено мислењето на стручната јавност дека нема потреба од нов закон во оваа област. Меѓутоа, сепак била направена анализа за потребата од донесување на нов закон, со подготовка на стратешки документ во кој биле утврдени нацртите на новиот закон. Самите измени на ЗОУП биле во насока на негово допрецизирање, со цел навремено таргетирање на односите кои треба да се регулираат или дорегулираат во рамки на општеството. Во овој процес била вклучена и стручната и научна јавност, консултирани биле релевантните органи и тела кои се најдиректно засегнати од легислативата и биле одржани повеќе јавни дебати. Законот бил објавен на ЕНЕР, но тој не побудил никаков интерес кај пошироката јавност. Исто така, самиот стратешки документ и анализите за Проценка на влијанието на регулативата (ПВР) се објавени на ЕНЕР веќе две години и ги содржат сите ефекти кои ќе произлезат од новиот закон, со што транспарентно и јасно се ставени до знаење очекуваните ефекти кои ќе се постигнат со прописот.

Процесот на донесување на овој закон бил финализиран со донесување на законот од 2015 година. Овој процес траел повеќе од 3 години, при што сите процедури предвидени во домашното законодавство за нацрт на квалитетен закон биле запазени. ЗОУП е првиот закон чиешто подготвување е направено со посебен стратешки документ, учество на домашни и странски експерти и во согласност со сите релевантни европски регулативи. Овој закон бил подготвен од експерти, без политичко влијание, што укажува на висок степен на квалитет. При процесот на донесување на законот, предлозите и забелешките од општата јавност се земале предвид, како мислењата на Комората на извршители, Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен, Министерството за економија, Министерството за култура, Министерството за надворешни работи, Министерството за одбрана и други релевантни органи. Средбите на работните групи за законодавни интервенции се одржувале навремено и без одлагање и за поддршка на процесот на законодавни интервенции биле обезбедени доволно средства. Во однос на финансиските импликации, предлозите за овој закон немаат финансиска анализа затоа што ЗОУП е системски закон кој регулира процедури, нема фискални импликации и не бара дополнителни инвестиции.

Понатаму, иако постоивоспоставена процедура за предверификација на прописите од аспект на нивна уставност и законитост, сепак таа процедура често отсутува. Треба да се има

¹ Закон за општата управна постапка (Сл. весник на РМ бр. 124/15, 65/18).

предвид дека овој закон е системски закон кои се донесува со двотретинско мнозинство и како *lex generalis* нема важен политички аспект. Ретко постои воспоставен механизам за ретроспективна јавна евалуација на прописите, освен делот кој е опфатен со ПВР анализите, а во кој влегува и ЗОУП. Исто така, не постои номотехничка усогласеност со законите од сродни области затоа што ЗОУП не се усогласува со други закони, другите закони треба да се усогласат со него.

Во однос на целисходност на законодавните интервенции, донесените прописи се конзистентни, предвидливи и не предизвикуваат политички интерес. Донесените прописи ја гарантираат правната сигурност и имаат за цел да ги заштитат правата и интересите на граѓаните како и јавниот интерес. Прописите се во согласност со Уставот и во целосна согласност со принципите на добро владеење. ЗОУП е донесен со поддршка на СИГМА, Европската комисија и Делегацијата на ЕУ. Меѓутоа, донесените прописи се само делумно јасни и би можеле да креираат арбитрарни интерпретации, бидејќи ЗОУП, како целосна новина во правниот систем, целосно го менува односот на администрацијата кон граѓаните и се прави раскин со процесна традиција од околу 90 години. Од овие причини сè уште постојат проблеми во унификација на праксата, односно се јавуваат различни интерпретации за примената на овој закон, што може да биде проблематично. Прописите се усогласени со принципите и стандардите на ЕУ и со препораките и стандардите на Советот на Европа, но Венецијанска комисија нема посебни забелешки во однос на овој правен пропис. ЗОУП воведува сосема нова номотехника која конзистентно се користи во целиот закон.

Во однос на ефектот на имплементацијата на законодавните интервенции, постојат обуки за примена на прописите за релевантните чинители кои се одржуваат со засегнатите страни, поточно со оние кои треба да се постапуваат според правните прописи на овој закон.

3. Институт за човекови права (ИЧП)

Закон за Судскиот совет на Република Македонија (ЗСС)²

ИЧП го мониторира Судскиот совет веќе долго време. За оваа тема се обрати Јелена Кадриќ, извршната директорка од Институтот за човекови права (ИЧП), која го следи Судскиот Совет веќе скоро 7 години. Таа истакна дека ИЧП бил вклучен во самата изработка на Законот за Судскиот совет преку Блупринт групата, иако не сите нивни забелешки и предлози биле прифатени во последната верзија на законот.

Неодамна се случило нешто неочекувано во однос на Законот за Судскиот совет, тој бил предмет на иницијатива пред Уставниот суд. Во рамки на таа иницијатива е отворен член 96 од

² Закон за Судскиот совет на Република Македонија (Сл. весник на РМ бр. 60/06, 150/10, 100/11, 20/15, 61/15, 197/17 и 83/18).

законот³, во кој се определува правото на жалба на сите разрешени судии. Членот определува двостепеност на постапката: Судскиот Совет ја носи одлуката за разрешување на некој судија, додека Советот за жалби, којшто се формира при Врховниот суд на РСМ, функционира како жалбен орган од втор степен. Во однос на овој член било оспорено дека на Советот за жалби не му е дозволено суштински да навлегува во целиот предмет за разрешување, бидејќи во членот стои дека Советот за жалби има право да го разгледува предметот само кога постои груба повреда на некои законски одредби. Од друга страна пак, мислењето на ИЧП и мислењето на некои членови од Судскиот совет е дека кој било предмет што му доаѓа на секој судија, па дури и предмет за разрешување, тој го разгледува од сите можни аспекти. Тоа што се спомнува грубо кршење на законските одредби не значи дека не треба да се разгледа тој предмет во целост, нити пак има некое ограничување. Ова укажува на тоа дека самата иницијатива не е доволно јасна.

Другото прашање коешто се јавува во однос на оваа иницијатива е дали воопшто прашањето за правото на жалба на разрешени судии е уставно прашање. Во Уставниот суд, дел од судиите коментирале некои работи коишто воопшто не се засегнати во досегашниот Устав. На пример, во Уставот воопшто не постои право на жалба на судиите при разрешување или при избор. Оваа можност е дадена со Законот за Судски совет. Судијата Осман Кадриу, судија на Уставниот суд на Република Северна Македонија, смета дека ова прашање не може ни да биде противуставно, бидејќи во Уставот не постои право на жалба и треба да се отфрли таа иницијатива. На крај, судиите во Уставниот суд се согласиле да одржат подготвително рочиште на коешто ќе бидат викнати правни експерти. Меѓутоа, не било појаснето што се подразбира под подготвително рочиште и правни експерти. Јелена Кадриќ истакна дека оваа ситуација останува да се следи и да се види како ќе се одвива. Маја Стојаноска, програмски координатор од ИЧП, истакна дека дискусијата во Уставниот суд генерално се фокусирала на законитоста на постапката. Од овие причини голема дискусија се развила околу прашањето дали смее Советот за жалби да ја разгледува само законитоста на постапката во којашто е разрешен судијата, а да не се разгледува суштината и содржината на таа постапка.

Овој закон бил дискутиран и на третата работилница за одговорност, ефективност и транспарентност во судството, во рамките на проектот „Заедничка заложба за подобри достигнувања во судството“, наменета за судии и судска администрација. На таа работилница било согледано од страна на присутните од професорката Горадана Лажетик, професорка по

³ Член 96 - Одлука за оценување

(1) Советот донесува образложена одлука за оценката за работата на судијата и претседателот на судот.

(2) Одлуката од ставот (1) на овој член во рок од осум дена од денот на нејзиното донесување се доставува до судијата, односно претседателот на судот за кој се водела постапка за оценување.

(3) Судијата, односно претседателот на судот имаат право на образложен приговор на оцената што ја добиле во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката од ставот (1) на овој член.

(4) Советот во рок од седум дена од прием на приговорот расправа по приговорот и донесува одлука за одбивање или прифаќање на приговорот или одлука за повторно оценување.

(5) Против одлуката од ставот (4) на овој член судијата односно претседателот на судот имаат право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката до Советот за жалби на начин и постапка уредени со овој закон.

кривично право на Правниот факултет „Јустинијан Први“, дека има еден член⁴ во ЗСС којшто е дискутабилен, а кој се однесува на правото кој може да биде претседател на Судскиот совет. Таму стои дека претседател може да биде само член којшто доаѓа од редот на избраните членови од Собранието. Дискутабилното прашање во однос на овој член е дали ова е противуставно и дали има потреба да се покрене иницијатива, затоа што на овој начин се ограничува кој може да биде претседател. Никола Јованосвски од ЦПИА се надоврза на оваа тема и истакна дека постојат две струи во самиот Судски совет во однос на ова прашање. Едната струја укажува на тоа дека е подобро екс судија или досегашен судија да биде претседател, а другата укажува на тоа дека е подобро некој кој има подобри менаџерски способности да биде претседател за да раководи со Советот. Јелена Кадриќ се надоврза на дека голем проблем е тоа што не може да се исплива од партиското влијание коешто го има во Судскиот совет. Во самиот Судски советот исто така сакаат да го сменат тој член, меѓутоа поради одредена личност којашто сака да биде претседател. Всушност, од двете струи се спрема некој да стане претседател. Законските промени имплицираат дека одредбите се подготвени поради интерес на претенденти за функцијата претседател. . А пак одреден судија се труди да го смени овој член, но со цел тој да биде следниот претседател. Никола Јовановски истакна дека политичкото влијание мора да се сведе на минимум. Тука се јавува прашањето дали претседател избран од Собранието ќе има спротивен ефект? Исто така Никола Јовановски истакна дека треба да се провери дали има нешто покренато во врска со оваа ситуација или да се размисли како би било најдобро нешто да се покрене.

4. Коалиција „Сите за правично судење“

Закон за Јавното обвинителство (ЗЈО)⁵

Натали Петровска од Коалиција „Сите за правично судење“ го дискутираше Законот за Јавното обвинителство. Во поглед на транспарентност и јавност на процесот, Владата јасно ја потенцирала потребата за носење на нов закон, што било покриено и од медиумите. Во текот на месец јануари 2020 била организирана јавна расправа по однос на предлог законот. Оваа расправа била до некој степен транспарентна, со тоа што учествувале и претставници на граѓанскиот сектор, покрај стандардните професионалци од фелата, универзитетските професори и слично. Во рамки на работната група од Министерството за правда којашто работела на текстот на овој предлог закон, бил одржан и состанок со претставници на граѓанските организации и други засегнати страни. Коалиција „Сите за правично судење“ имала

⁴ Член 8 - Избор и траење на мандатот на претседател на Советот (ЗСС)

[...]

(3) Претседателот на Советот и неговиот заменик се избираат од редот на членовите на Советот со право на глас, кои се избрани од страна на Собранието на Република Северна Македонија.

[...]

⁵ Закон за Јавното обвинителство (Сл. весник на РМ бр. 150/07, 111/08 и 198/18).

можност, преку Блупринт групата, да поднесе и некои коментари и предлози по однос на законот. Тие дури и биле присутни за време на самите политички преговори за законот, во некое својство на набљудувачи. Иако забелешки биле дадени од нивна страна, во многу мал капацитет, скоро незначителен, истите биле земени предвид. Натали Петровска забележува дека дел од одредбите во предлог законот биле изменети и не кореспондирале со одредбите во донесениот закон подоцна. Самиот законот бил донесен во јануари оваа година, а започнал да се применува на крајот на месец Јуни, иако било предвидено да биде донесен многу претходно. За поддршка на процесот на законодавни интервенции биле обезбедени средства. Во самиот закон се споменува сума којашто се предвидува да се алоцира во обвинителството којашто изнесува 0.4 % од буџетот на РСМ. Меѓутоа има една несреќна формулација во овој член⁶ којашто упатува на тоа дека можно да бидат распределени помалку средства од она што предвидува самиот закон. Понатаму, нема какво било произнесување по однос на финансиските импликации, односно дали е направена финансиска анализа и дали истата е добро образложена од законодавецот. По однос на изготвување на ПВР анализата – за претходните варијанти биле изготвени ПВР анализи, меѓутоа за овој конкретен закон којшто бил донесен, не била изработена. Дополнително, претходните два закони беа и прикачени на ЕНЕР, но овој не бил прикачен бидејќи отишол по скратена постапка.

По однос на индикаторите за целисходност на законодавните интервенции, Натали Петровска констатираше дека прописите само делумно се во согласност со Уставот, од причина што предвидено е дека со овој закон прекинува да важи Законот за Специјално јавно обвинителство. Тука се јавуваат проблеми во однос на преземањето на надлежности и слични прашања. Таа исто така има забелешка за јасноста на еден конкретен член – член 110. Таа има забележано дека овој член правел проблеми по однос на користење на докази и средства што се уредува во овој закон и дека истиот би можел да предизвика потреба за автентично толкување. Понатаму, техниката на прописите е конзистентна, но е делумно во колизија со одредби од Законот за кривичната постапка, повторно во насока на употребата на доказни средства. Во делот на одговорноста, со оглед на тоа дека законот почнал да важи од пред недела дена, останува дополнително да се следи како индикатор. Прописите лесно се пребаруваат и лесно се достапни, тие биле објавени во Службен весник и на веб-страницата на Јавното обвинителство.

По однос на ефектот на имплементација на законодавните интервенции, би можело да се каже дека само делумно се ефективни. Според предлагачот, ЗЈО е донесен со цел да се спасат предметите на СЈО, односно тие да добијат некоја разрешница. Но, со самото носењето на ЗЈО, оваа институција е укината.

⁶ Член 101, ЗЈО

(1) Врз основа на фискалната политика и главните категории за проценетите приходи и расходи, висината на средствата за работа на јавното обвинителство изнесува најмалку 0,4% од Буџетот на Република Северна Македонија за тековната година, доколку со тоа не се нарушува праведната распределба на буџетските средства и не се влијае врз средствата планирани за сите буџетски расходни ставки.

6. Хелсиншки комитет

Закон за јавно обвинителство за гонење на кривичните дела поврзани и кои произлегуваат од содржината на незаконското следење на комуникациите (Закон за СЈО)⁷

Гордан Калајџиев од Хелсиншки комитет го дискутираше Закон за СЈО и се надоврза на темата којашто ја отвори Натали Петровска во нејзиното излагање. Тој истакна дека нема потреба да се разгледува овој закон преку индикаторите во Методологијата бидејќи тој веќе е укинат. Меѓутоа, тој истакна дека има потреба да се направи краток осврт за суштината на реформите во целост, за нивната транспарентност и целисходност општо, а не само закон по закон.

Едно од најконтроверзните прашања во процесот на реформите било укинувањето на овој закон, односно укинување на СЈО коешто дојде преку ноќ, без никаква транспарентност. Гордан Калајџиев констатираше дека всушност не треба да се зборува за некоја реформа, туку повеќе за усогласување на нашето законодавството со Европската Унија, со оглед на тоа што [Стратегијата](#)⁸ не нудеше вистински реформски зафати. Според него, тоа што е загрижувачки е што од самите реформи имало само 5-6 клучни точки коишто требало да го држат зборот реформи, а власта ги одложила или ги откажала сите преку ноќ. Едно од тие е судбината на СЈО. Идејата била, преку Законот за обвинителство, СЈО да прерасне во трајна институција. Но, во месец април, без никаква расправа и без никакво образложение, се донесе одлука СЈО да престане да функционира заради инцидентот со Катица Јанева. Односно сите вложувања во СЈО и капацитетите да се жртвуваат затоа што друга личност не може да биде СЈО освен обвинителката Катица Јанева. Прашање е што стои вистински зад тоа и кои стравови се кријат зад тоа друг да дојде на нејзино место и што може да открие. Според Гордан Калајџиев, сè ова е навистина разочарувачки. Како што беше напоменато, Владата се откажа од многу реформи без да даде некое образложение, користејќи го изговорот дека такви инструкции биле дадени од Брисел. Гордан Калајџиев потенцираше дека граѓанскиот сектор треба да најде начин да оневозможи во иднина да се манипулира со важни законски.

Правно остануваат отворени многу прашања. Јавноста, за жал, до ден денес не виде како Катица Јанева ги предала предметите на СЈО. Но, и притисокот во таа смисла олабави, што значи дека најверојатно никогаш нема да се види кои се тие документи и како таа ги предала во тие специфични услови. Дополнително, многу е проблематично што ние во државата немаме јасна претстава за тоа кој закон има предимство, дали *lex specialis* или *lex posterior*. Според Гордан Калајџиев, овој закон како *lex specialis*, донесен на начин на којшто бил донесен со консензус и со Пржинскиот договор, една власт не може ни да го згасне. Главната идеја на тој закон била да се бори со политичката елита на власт и ни една политичка елита на власт не може да си дозволи да даде пример дека една институција може да ја згасне од кои било причини. Гордан Калајџиев

⁷ Закон за јавно обвинителство за гонење на кривичните дела поврзани и кои произлегуваат од содржината на незаконското следење на комуникациите (Сл. весник на РМ бр.15/2015).

⁸ Стратегијата за реформа на правосудниот сектор 2017-2022 година, со Акциски план

заклучува дека начинот на којшто партиите го масакрираа Законот за обвинителство е понижувачки за правната фела и демократската јавност.

5. Институтот за европска политика (ЕПИ)

Закон за медијација⁹

Ива Цоневска, од Институтот за европска политика (ЕПИ), го дискутирала Законот за медијација. Во однос на овој закон, не биле почитувале никакви рокови поставени во Стратегијата. Работната група имала 9 состаноци во коишто биле вклучени и претставници од граѓанските организации (ЦПИА и ЕПИ). За овој закон бил подготвен нацрт текст кој бил објавен на ЕНЕР. Законот поминал во јули 2019 на Влада, а моментално е во Собраниска процедура и до сега само првото читање е поминато.

Во однос на транспарентноста и јавноста на процесот на донесување на овој закон, немало јавни кампањи за потребата за легислативна интервенција. Ива Цоневска истакна дека за овој закон, како и за потребата за зголемено користење на медијацијата, има потреба од јавни кампањи. Понатаму, релевантните органи и тела кои се најдиректно засегнати од легислативата биле консултирани. Била формирана инклузивна работна група каде што биле вклучени претставници од Комората на медијатори, Нотарската комора, невладините организации, итн. Транспарентен бил и извештајот за ПВР и нацрт законот објавен на ЕНЕР. Цоневска истакна дека за поддршка на процесот на законодавни интервенции не знае дали се обезбедени доволно средства, бидејќи во самиот закон е предвидено субвенционирање, но во самиот извештај и во самиот нацрт текст се вели дека нема финансиски импликации на законот. Меѓутоа самиот факт дека законот предвидува субвенционирање на медијацијата на одредени случаи, подразбира дека има финансиски импликации. Законот сè уште не е во имплементација, но она што е впечатливо е дека во самиот извештај за ПВР е наведено дека законот има економско влијание на физичките лица, бизнис секторот и правните лица бидејќи претставува еден начин на поекономично влијание на споровите.

Закон за облигационите односи (ЗОО)¹⁰

Цоневска го дискутирала и ЗОО накратко. Таа истакна дека нацрт законот бил објавен на ЕНЕР и дека законот е сè уште во тек на подготовка. За овој закон, како што е наведено во самиот извештај, предвидена е јавна расправа бидејќи сепак станува збор за закон кој ги уредува секојдневните односи на граѓаните.

⁹ Закон за медијација (Сл. весник на РМ бр. 188/13, 148/15, 192/15, 55/16).

¹⁰ Закон за облигационите односи (Сл. весник на РМ бр. 18/01, 78/01, 4/02, 59/02, 5/03, 84/08, 81/09, 161/09, 123/13).

6. Здружението за кривично право и криминологија

Законот за правда за децата (ЗПД)¹¹

Дивна Илиќ од Здружението за кривично право и криминологија го дискутираше Законот за правда за децата. Законот бил донесен во 2013 година и е замена за Законот за малолетничка правда од 2007 г. коишто, иако почнал да се применува од 2009 г., веднаш покажал некои недостатоци. Веќе во 2011 година била направена анализа на Владата во однос на недостатоците и проблемите во примената на Законот за малолетничка правда. Констатирано било дека треба да се отстранат една група слабости кои се лоцирани и дека има потреба од усогласување со релевантни меѓународни стандарди за заштита на правата на детето, релевантните одредби од Законот за кривичната постапка, Законот за полиција, како и да се земат предвид одредени слабости и потешкоитии со коишто се соочуваат центрите за социјална работа и судовите во нивното постапување. Од овие проблеми во примената на Законот за малолетничка правда произлегле предлози за надминување на таа состојба со којашто се соочувале надлежните институции при примената на тој закон. Тие упатиле и на дополнителна потреба од прецизирање на изградување на дефиницијата за дете согласно Конвенцијата за правата на детето, допрецизирање и појаснување на дефиницијата за деца во ризик, како и изградување на дефиниции на деца жртви и деца во судир со законот. По спроведувањето на анализата во 2011 година, констатирано било дека најсоодветно решение е да се изготви нов Закон за правда за децата.

Закон за правда за децата од 2013 година доживеал две измени во 2019 од којашто едната се однесува на усогласување на Законот за правда на деца со Законот за бесплатна правна помош, а другата измена на усогласување на ЗПД со меѓународните стандарди. Усогласување со меѓународните стандарди за права на деца е потребно бидејќи во меѓувреме тие стандарди биле унапредени. Во рамките на ЕУ, донесена била Директива 16/800 за процедурални гаранции за децата кои се осомничени или обвинети во кривичната постапка. Од друга страна, веќе бил во примена новиот Закон за кривична постапка со коишто требало да се усогласат процедуралните одредби од Законот за правда за деца, а оттука се наметнала таа потреба од хармонизирање на одредбите на Законот за правда на деца со ЗКП и со ЕУ директивата. Дивна Илиќ нагласи дека ова се проблеми кои се провлекуваат во однос на примената на малолетничката правда подолго време и кои бараат зајакнување на механизмите за ефикасна превенција на детското престапништво, не само на локално туку и на централно ниво како и зајакнување на Државниот совет за превенција на детско престапништво. Измените на овој закон биле ставени на ЕНЕР и била изготвена ПВР анализа. Во рамките на процесот на подготовка, биле земени предвид претходните искуства од примената на Законот за малолетничка правда.

¹¹ Закон за правда за децата (Сл. весник на РМ бр. 148/13).

Понатаму, ЗПД има финансиски импликации по буџетот и по Министерство за правда, посебно во оној дел којшто е врзан со бесплатната правна помош. Донесените прописи се предвидливи и практично се очекувани, бидејќи унапредувањето на меѓународните регулативи и носењето на новата директива практично го предвиделе носењето на новите законски решенија. ЗПД е усогласен со Уставот и прописите се во согласност со воспоставените стандарди и со доктрината на уредување на односите во општеството, како и со меѓународните документи. Номотехниката на прописите е конзистентна и прописите не се во колизија со другите прописи. Сепак, како и во многу други области и тука има проблем со примената на законот. Во однос на ефектите на имплементацијата на законодавните интервенции, очигледно дека одредени законски решенија се' уште има проблем со имплементацијата, иако се добро напишани, се усогласени со меѓународните стандарди и постојат тела коишто треба да ги применуваат.

7. Центар за управување со промени (Цуп)

Закон за парничната постапка (ЗПП)¹²

Фани Михајловска од Центарот за управување со промени (Цуп) дискутираше повеќе закони, почнувајќи со ЗПП. Таа истакна дека за овој закон нема никаков предлог, а и во самата Стратегија и во Акцискиот план сосема малку е определено што треба таму да се менува. Во 2010 и 2015 г. се направени последните измени на ЗПП коишто придонеле кон скратување на постапката. Во текстот на Стратегијата стои дека промените во ЗПП би биле во правец на ревидирање на одредбите за задолжително вештачење при поднесување на тужба. Во Акцискиот план, многу општо стои дека изменувањето и дополнувањето на ЗПП е со цел надминување на проблемите при неговата примена. Но немало ништо конкретно во однос на промените за кои се работи како и за проблемите на кои се однесува.

ЗПП претставува еден вид на Устав за граѓанските постапки. Имало единствено предлог изготвен од Адвокатската комора во однос на неколку елементи од законот. За тој предлог имало коментар во стручното списание „Правник“, во коешто се вели дека предлогот се однесува на укинување на промените кои биле воведени со претходните измени. Во суштина, тие промени претставуваат враќање на претходна состојба.

Закон за вештачење¹³

Во однос на Законот за вештачење, Фани Михајловска истакна дека измените требало да одат во правец на ревидирање на системот на судско вештачење. Се спомнува во Акцискиот план дека требало да се зголеми ефикасноста на судското вештачење. Се спомнува и укинување на

¹² Закон за парничната постапка (Сл. весник на РМ бр. 79/05, 110/08, 83/09, 116/10, 124/15).

¹³ Закон за вештачење (Сл. весник на РМ бр. 115/10, 149/12, 12/14, 43/14, 104/15, 148/15, 192/15, 64/18,).

Бирото за судски вештачења, коешто е под Министерство за правда, но нема никаков предлог ниту текст. Бирото за судски вештачења сè уште си постои и си функционира, нема никакви информации дека ќе се укинува.

Во овој закон има некоја мала измена во 2018 г. којашто не е поврзана со Стратегијата.

Закон за извршување¹⁴

За Законот за вештачење, Фани Михајловска истакна дека измените поминале, биле актуелни и биле присутни во медиумите. Една од целите била да се намалат трошоците и тоа било навистина постигнато со овие измени.

Закон за нотаријатот¹⁵

Измените на Законот за нотаријатот исто така поминале, констатираше Фани Михајловска. Меѓутоа во однос на Стратегијата, една од стратешките насоки била враќањето на Нотарскиот акт. Тоа не поминало и не е внесено во новите измени. Според нејзиното стручно мислење како адвокат, Фани Михајловска смета дека тоа е позитивно.

8. Здружението на судската администрација

Сашо Темелковски зборуваше во име на Здружението на судската администрација. Здружението ги следи Законот за судска служба, Закон за судски буџет и Судскиот деловник. Во овие акти всушност нема нов закон или измени, освен во Закон за судска служба којшто бил изменет последно во 2018. Но, таа измена се однесува само на додатоците на плата. Преку оваа анализата на законите, колегите од Здружението на судската администрација, како клучен дел од судскиот систем, ги кажуваат нивните видувања, потреби и тоа што според нив треба да се смени во идните законски решенија.

Закон за судската служба¹⁶

Во однос на процесот на донесување на Законот за судската служба, потребата од легислативна интервенција не е спорна, и ниту пак судската служба во судовите ниту пак Министерството за правда не го негираат тоа. Измената на овој закон е дел од Акцискиот план, но до ден денес не е направена. За тоа недостасува посебна јавна кампања. Здружението, на

¹⁴ Закон за извршување (Сл. весник на РМ бр. 72/16, 142/16, 178/17, 26/18, 233/18).

¹⁵ Закон за нотаријатот (Сл. весник на РМ бр. 72/16, 142/16, 25/18, 233/18).

¹⁶ Закон за судската служба (Сл. весник на РМ бр. 43/2014, 33/2015, 98/2015, 6/2016, 198/2018, 248/2018).

сите одржани советувања и средби со претставници на извршната власт и невладините организации, укажувало на потребата од измена на постојниот закон со детално образложение за истата. Организирани биле и работилници по апелациски подрачја со цел изработка на предлози за измени и дополнување на постојниот закон. Одржана е и јавна трибина, но таа не вродила со никаков плод. Исто така, биле извршени консултации со релевантни органи, како Министерство за правда и Судскиот совет во однос на идните измени на законот. Здружението ја аргументирало потребата од измени и понудило предлози за содржината и опфатот на тие измени. Исто така, Сашо Темелковски истакна дека Закон за судска служба бил донесен во 2014 г. без никаква консултација на судската служба во судовите.

Судскиот деловник

Во однос на Судскиот деловник¹⁷, Сашо Темелковски констатираше дека деловникот всушност скоро не се ни споменува при анализата на реформите во судството иако се работи за суштински подзаконски акт кој регулира или би треба да регулира значителен дел од работењето на судиите и судската служба.

9. Заклучоци и препораки

За крај, Марко Гучески даде еден краток осврт на наодите дискутирани на овој состанок. Тој забележа дека можеби целата Стратегија е еден преголем потфат кој можебина крај нема да успееме целосно да го оствариме. Понатаму, тој истакна дека иако определени закони не се ревидирани сè уште, не значи дека нема да бидат во иднина. Во РСМ нема проблем со носење измени и дополнувања на закони, туку имаме проблем со нивната примена. И она што најверојатно ќе треба да се нотира како проблем е односот на системските закони и општите закони, дека всушност општите закони би требало да се адаптираат на системските. Не секој системски закон веднаш наложува промени, меѓутоа кога останатите закони нема да се изменат веднаш, се соочуваме со административни пречки и дури и правни нелогичности во спроведувањето на одредени закони. Тоа значително го забавува развојот и испораката на правда на граѓаните. Тука не се работи за случаи со висока корупција или слични случаи, туку за секојдневно неопходно функционирање на судските инстанции.

На крај на состанокот беше соопштено дека согласно препораките за заштита од КОВИД-19 вирусот останатите средби ќе се одвиваат на идентичен начин доколку нема подобрување во однос на ситуацијата со вирусот. На уште четири средби организациите ќе направат преглед на законите во истиот формат.

¹⁷ Деловник за работата на судовите / Судски деловник (Сл. весник на РМ бр. 66/13, 114/14).